

ОСОБЛИВОСТІ ТА ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІНЖИНІРИНГОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

УДК 338.462

Гайдук О. С.,
студентка 4 курсу ХНЕУ ім. С. Кузнеця,

Анотація. Розглянуто зміст інжинірингу, склад послуг, що входять до нього. Визначено деякі види інжинірингу та їх особливості. Досліджено сучасний стан та розвиток інжинірингових послуг в Україні та проблемні аспекти його впровадження.

Ключові слова: підприємство, виробництво, послуги, інжиніринг, бізнес-процеси, реінжиніринг.

Annotation. The contents of the engineering, the composition of the services included in it are considered. Some types of engineering and their features are determined. The present state and development of engineering services in Ukraine and the problem aspects of its implementation are investigated.

Keywords: enterprise, production, services, engineering, business processes, reengineering.

Одним із ключових завдань економіки України на шляху до її динамічного та сталого розвитку є інноваційне перетворення виробничих систем різного рівня. Вирішення цього важливого завдання неможливо без нормального функціонування ринку сучасних інжинірингових послуг. Ці послуги створюють важливу частину інфраструктури інноваційної діяльності, значною мірою забезпечуючи її результативність та актуалізується в умовах становлення та перебудови економіки.

Тематику дослідження різних аспектів інжинірингу розкривають у своїх працях чимало вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема Н. А. Городиська [2], А. О. Ярощук [3], О.Є. Кузьмін, Н. В. Краснокутська, А. А. Лобанов [4], Н. В. Федькевич [5] та інші. У працях цих та інших авторів обґрунтовано взаємозв'язок інжинірингу та бізнесу, розкрито особливості здійснення окремих видів інжинірингу, виявлено його вплив на перебіг бізнес-процесів організацій, охарактеризовано його завдання на різних етапах інноваційної діяльності, висвітлено маркетингові особливості надання інжинірингових послуг тощо. Попри чималу кількість напрацювань у зазначеній сфері, низку важливих питань із вказаної тематики досі не розв'язано.

Метою даної роботи є розгляд особливостей інжинірингу та його розвиток в Україні.

Одним з найбільш ефективних інструментів досягнення стратегічних цілей є використання в процесі модернізації виробничих потужностей послуг інжинірингових центрів, які прийшли на зміну проектно-конструкторських бюро і галузевих НДІ в 90-і рр. ХХ ст. На початку 2000-х років, в результаті відродження будівельної галузі, на послуги інжинірингових компаній з'явився стабільний попит, але компаній, здатних виконувати великі проекти з належним рівнем якості, майже не було.

Термін «інжиніринг» походить від англ. engineering - споруджувати, проектувати, влаштовувати, затівати, придумувати, винаходити. У сучасній інтерпретації сфера інжинірингових послуг включає в себе не тільки чисто інженерні роботи, а й сукупність послуг комерційного і науково-технічного характеру. Так, відповідно до одного з визначень, «інжиніринг являє собою комерційну діяльність, що включає в себе комплекс робіт з проведення попередніх досліджень, підготовки техніко-економічного обґрунтування, комплексу проектних документів, а також розробці рекомендацій щодо організації виробництва та управління, експлуатації обладнання та реалізації готової продукції». У поняття інжиніринг входить повний, частковий і розширений інженерно-консультаційний супровід проектів.

Інжиніринг вважається одним із поширених видів послуг на міжнародних ринках. Він надає інженерно-технічні та консультативні послуги у створенні об'єктів та є важливим методом збільшення ефективності вкладеного в об'єкт капіталу. Інжиніринг розглядається як визначена форма експорту послуг із країн виробника у країну замовника, який охоплює комплекс робіт по проведенню попередніх досліджень, підготовки техніко-економічного обґрунтування, комплексу проектних документів, а також розробку документації по організації виробництва і керуванню, експлуатації устаткування і реалізації готової продукції [6] .

Поняття «інжиніринг» трактується як надання послуг (виконання робіт) зі складання технічних завдань, проведення наукових досліджень, складання проектних пропозицій, проведення техніко-економічних обстежень та інженерно-розвідувальних робіт з будівництва об'єктів, розробка технічної документації, проектування та конструкторське

опрацювання об'єктів техніки і технології, консультації та авторський нагляд під час монтажних та пусконаладжувальних робіт, а також консультації економічного, фінансового або іншого характеру, пов'язані з такими послугами (роботами) [1].

У Законі України «Про архітектурну діяльність» від 20.05.1999 р. № 687-XIV зазначено, що інжиніринг – діяльність з надання послуг інженерного та технічного характеру, до яких належать проведення попередніх техніко-економічних обґрунтувань і досліджень, експертизи проекту, розробка програм фінансування будівництва, організація виготовлення проектної документації, проведення конкурсів і торгів, укладання договорів підряду, координація діяльності всіх учасників будівництва, а також здійснення технічного нагляду за будівництвом об'єкта архітектури та консультації економічного, фінансового або іншого характеру [7].

Основним процесом інжинірингу є розробка виробничих технологій. Від якості даної послуги безпосередньо залежить швидкість розвитку і ефективність роботи промислового підприємства. Недосконалі та морально застарілі технологічні процеси більшості виробничих підприємств, потребують модернізації, деякі вимагають альтернативного виконання. Однак на практиці потенціал промислового підприємства набагато вище поточного рівня ефективності його роботи.

Реінжиніринг являє собою інженерно-консультаційні послуги по перебудові систем організації та управління виробничо-торговими й інвестиційними процесами господарського об'єкта з метою підвищення його конкурентоздатності і фінансової стійкості. У зв'язку із цим реінжиніринг поділяється на два види: кризовий і реінжиніринг розвитку.

Кризовий реінжиніринг займається вирішенням кризисних проблем підприємства. Застосовується лише тоді, коли результат фінансово-комерційної діяльності підприємства постійно знижується, конкурентоздатність різко падає, з'являються тенденції до банкрутства й потрібен комплекс заходів для подолання кризової ситуації. Реінжиніринг розвитку використовується за обставин, коли динаміка розвитку знижується і діюча структура організації й управління підприємством вже досягла межі в одержанні прибутку.

Порівнюючи інжиніринг та «ноу-хау», можна виділити головну відмінність, яка полягає в тому, що при наданні інжинірингових послуг мається на увазі обов'язкове проведення конкретного, оговореного в контракті комплексу робіт за завданням замовника або відповідно до його вимог. При простій передачі «ноу-хау» це не є обов'язковим. Таким чином, інжиніринг - це одна з можливих форм передачі «ноу-хау» в ході виконання конкретного комплексу робіт, зафіксованого в контракті. Передача «ноу-хау» при цьому може бути оформлена ліцензійною угодою.

В останній час на ринку інжинірингових послуг з'явився новий вид послуг - послуги реінжинірингу, які надають іноземні інжинірингові фірми.

Розвиток інжинірингу в Україні, як зазначають фахівці, пов'язаний з рядом проблем, викликаних, насамперед, застарілою нормативною базою, дефіцитом кваліфікованих кадрів, неякісним виконанням робіт, недосконалою системою визначення вартості проектних робіт, корупційними явищами на стадії погодження та експертизи документації, низьким рівнем автоматизації проектних робіт тощо.

Оскільки Україна вважається країною, що розвивається, то у подальшій перспективі має удосконалюватися і система навчання фахівців відповідно до нових напрямків у діяльності інжинірингових фірм. Також потрібно приділяти увагу з підготовки фахівців із впровадження інновацій, які повинні вміти швидко адаптуватися до умов економіки і кон'юнктури будівельного ринку, що безупинно змінюються.

Наприкінці можна зробити висновок, що на даний час, у зв'язку зі структурною перебудовою економіки України, «інжиніринг» став найбільш затребуваною сферою діяльності, що передбачає подальше підвищення кваліфікації персоналу і новаторський підхід для подальшого розвитку країни.

Аналіз літератури показав, що інжиніринг - потужний інструмент підвищення ефективності бізнесу через надання інтелектуальних та професійних послуг проектно-конструкторського, розрахунково-аналітичного, виробничого характеру. Однак в умовах ринку просто реалізувати рішення, необхідне замовнику, вже недостатньо. Це треба зробити економічно ефективно, орієнтуючись на досягнення необхідної конкурентоспроможності. Тому питання економіки та організації бізнес-

процесів, застосування сучасних систем управління та інформаційних технологій, постановки регулярного менеджменту, так само значимі в інжинірингу, як і технологічна сторона справи.

Література

1. Теорія і практика інжинірингу [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.imperiavkusa.ru/winteq/winteq.php?inc=archive/003_2004_01/art_1#Anchor-31618.
2. Городиська Н. А. Поняття інжинірингу та його значення у ринкових умовах господарювання / Н. А. Городиська // Вісник Національного університету «Львівська Політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку. – 2012. – №727. – С. 33 – 39.
3. Ярощук А. О. Україна в міжнародному обміні інженерно-технічними послугами / А.О. Ярощук // Управління економічними процесами у світовій та національній економіці: зб. тез наук. робіт. – К.: Аналітичний центр «Нова Економіка», 2015. – 144 с.
4. Лобанов А. А. Организация инжиниринговых услуг с применением логистики: автореф. дис. канд. экон. наук: спец. 08.00.05 – «Экономика и управление народным хозяйством». / А.А. Лобанов. – Москва, 2009. – 24 с.
5. Федькевіч Н.В. Особливості оподаткування експорту послуг типу «інжиніринг» / Н.В. Федькевіч // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: економічні науки. - 2009. - №4. - С. 247-250.
6. Організація і технологія надання послуг: навч. посіб. / [Апопій В.В., Олексин І.І., Шутовська Н.О., Футало Т.В.]. – К.: ВЦ «Академія», 2006. – 312 с. (Альма-матер).
7. «Про архітектурну діяльність»: Закон України № 687-XIV від 20.05.1999 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/687-14>

Науковий керівник, д.е.н., проф.

І.А. Фесенко